

Uvodnik

Spoštovana bralka, spoštovani bralec,

tudi druga letošnja številka Onkologije ponuja v branje številne zanimive članke iz onkologije. Pot, ki smo si jo začrtali v uredniškem odboru, teži predvsem k objavljanju tistih prispevkov, ki vam bodo posredovali informacije o številnih novostih v onkologiji, vam omogočali pregled uspešnosti našega skupnega dela pri zdravljenju bolnikov z rakom, vas seznanjali z novimi priporočili in povsem praktičnimi nasveti za ukrepanje.

Prepričana sem, da je v sodobni raziskovalni dobi, ko praviloma štejejo le strokovni članki, objavljeni v uglednih tujih revijah, pisanje prispevkov za domačo strokovno revijo po pomembnosti nekaj več. In to cenim: pomeni, da se zavedamo pomena širjenja strokovnih informacij tudi v domačem prostoru, predvsem pa pomeni blagohotno pripadnost tistemu, čemur pravimo dom, mimo vseh točk, indeksov citiranosti in podobnega.

V rubriki V žarišču objavljamo dva prispevka: prvi govori o učinkovitejšem obsevanju bolnikov z rakom, drugi pa prikazuje metodo za boljše odkrivanje raka. Obsevanje bolnikov z rakom je ena od najstarejših in poleg kirurškega in sistemskega zdravljenja ena od treh ključnih oblik zdravljenja raka. Čim bolj ciljano obsevanje rakave spremembe, ki omogoča varovanje zdravega tkiva v okolici, je namen novega intenzivnega moduliranega obsevanja. To novo obsevalno tehniko so uvedli tudi na Onkološkem inštitutu Ljubljana in pomeni zelo veliko pridobitev za bolnike z rakom. Njene osnovne značilnosti, prednosti in indikacije v prvem prispevku opisuje Primož Strojani s sodelavci. Učinkovito odkrivanje raka temelji na hitri potrditvi bolezni in opredelitvi vrste tumorja. Le tako je mogoče začeti z najprimernejšim in ciljanim zdravljenjem. Na Oddelku za molekularno diagnostiko Onkološkega inštituta Ljubljana so uvedli novo metodo za določanje mutacije V600E v genu *BRAF*, pomembno novost tudi v svetovnem merilu. Petra Cerkovnik s sodelavci v svojem prispevku podrobneje opisuje novo metodo, njen pomen in prednosti.

Kateri so standardi dela za interniste onkologe, kaj vključuje njihovo delo in kdo vse sodeluje pri izvajanju tako pomembnega dela zdravljenja raka, kot je sistemsko zdravljenje, v rubriki Pregledi predstavljata Barbara Jezeršek Novaković in Branko Zakotnik.

V isti rubriki objavljamo tudi nove podatke o poteku presejalnega programa za raka dojke Dora. Do sedaj je bilo v tem programu odkritih že 86 bolnic z rakom dojke. Organizirani programi presejanja so za zgodnje odkrivanje raka dojke, debelega črevesa, predrakavih sprememb in raka materničnega vratu bistvenega pomena. Vendar pa je izvajanje katerega koli organiziranega programa presejanja zelo zahtevno delo, ki vključuje številne, med seboj povezane dejavnike, od katerih je odvisna uspešnost programa. Kako poteka program Dora, kateri so ključni dejavniki v programu, kakšni so uspehi in

načrti v prihodnosti, v svojem prispevku podrobno opisuje Mateja Krajc s sodelavci.

Pljučni rak je najpogostejši vzrok smrti zaradi raka. Incidenca se v številnih državah, tudi v Sloveniji, še vedno povečuje, učinkovitost zdravljenja pa se le počasi izboljšuje, zato onkologi doma in po svetu tej bolezni namenimo posebno pozornost. V tokratni Onkologiji o pljučnem raku govorita kar dva prispevka. V prvem avtorica Tanja Čufer opisuje možnosti individualiziranega zdravljenja, predstavlja izsledke raziskav in pogoje, ki so nujni za to zdravljenje. V drugem prispevku, v rubriki Novosti, Viljem Kovač piše o izsledkih najpomembnejših raziskav o pljučnem raku, ki so bili junija letos predstavljeni na osrednjem kongresu Ameriškega združenja za klinično onkologijo (ASCO). Po avtorjevem mnenju bi bila glede na odmevnost izsledkov slovenskih torakoonkoloških kliničnih raziskav na naslednjem kongresu ASCO smiselna tudi predstavitev preliminarnih podatkov naših raziskav.

V rubriki Priporočila so prva priporočila namenjena zdravljenju bolnic s hormonsko odvisnim in HER2-pozitivnim rakom dojke. Druga, dopolnjena priporočila so namenjena sistemskemu zdravljenju bolnikov z napredovalim karcinomom želodca. Prva je pripravila Simona Borštnar s sodelavci, druga pa Martina Reberšek in sodelavci.

Izolirana ekstremitetna perfuzija je z uporabo citokina TNF (tumor necrosis factor) nova metoda, ki bolnikom z lokalno napredovalim rakom (melanomom, sarkomom) omogoča lokalno zdravljenje z velikimi odmerki citostatikov. Uspešno zdravljenje omogoča ohranitev uda (namesto amputacije) pri približno 70 % bolnikov z melanomom in 80 % bolnikov s sarkomi. Onkološki inštitut Ljubljana je od maja 2010 ena izmed redkih ustanov v svetu, ki ima dovoljenje za uporabo TNF med izolirano ekstremitetno perfuzijo. Dovoljenje je mogoče pridobiti le po uspešnem zunanjem preverjanju. Kako poteka izolirana ekstremitetna perfuzija, katere so indikacije, koristi in morebitni zapleti, v svojem prispevku v rubriki Novosti piše Marko Hočevar.

Novostim s kongresa ASCO 2010 smo namenili še prispevek Vaneje Velenik in Janje Ocvirk, ki povzemata novosti in izsledke najpomembnejših raziskav o zdravljenju tumorjev prebavil in melanoma.

Čeprav utesnitveni sindrom trebuha zelo poveča obolevnost in umrljivost v intenzivnih enotah, pa so bili prvi primeri opisani šele na koncu 80. let. Odkrivanje utesnitvenega sindroma trebuha pri bolnikih ter ustrezno in hitro ukrepanje so za preživetje bolnikov ključnega pomena. Pregleden in podroben prispevek o tej pomembnem vprašanju objavljamo v rubriki Za prakso, pripravila pa ga je Ksenija Mahkovič Hergouth.

Na vprašanja o pomenu retroperitonealne limfadenektomije pri neseminomskih tumorjih mod, o indikacijah in načinu operativnega posega odgovarja Andrej Kmetec. V isti rubriki objavljamo tudi prispevek Erika Breclja o paliativni kirurgiji pri

bolnikih z rakom, o tem pomembnem vprašanju in dilemah v zvezi z njim.

Metodo citopatološke diagnostike tumorjev s tankoigelno aspiracijsko biopsijo je pred mnogimi leti na Onkološkem inštitutu uvedla Marija Us Krašovec s sodelavci in ime inštituta ponesla daleč v svet. Tudi danes nam ta preiskava pri povečanih bezgavkah omogoča hitro in zanesljivo ločevanje med reaktivnimi spremembami v bezgavkah in malignomi. Veronika Kloboves Prevodnik v svojem prispevku podrobneje predstavlja potek preiskave, dodatne metode, ki omogočajo večjo zanesljivost, in prikazuje podatke o skoraj 9000 pregledanih vzorcih v letu 2009.

V rubriki Za prakso objavljamo prispevke z odgovori na zanimiva vprašanja. Ugotavljamo, ali je obsevanje bolnic z eno do tremi pozitivnimi pazdušnimi bezgavkami primerno in pišemo o zdravljenju z L-tiroksinom med nosečnostjo pri bolnicah

po operaciji ščitnice. Pozornost znova usmerjamo tudi k zelo pomembnemu onkološkemu področju, h koordinaciji paliativne oskrbe ter pristopu k bolniku in njegovi družini med neozdravljivo boleznijo.

To številko Onkologije končujemo s prikazom posameznih primerov, ki nam ob vsakodnevnem delu z bolniki lahko dajejo dodatne koristne informacije, in z odmevi, v katerih povzemamo 23. onkološki vikend in sodelovanje Onkološkega inštituta Ljubljana pri mednarodnem usposabljanju.

Želim vam prijetno branje Onkologije, čim več zanimivih in koristnih informacij, hkrati pa vas vabim k sodelovanju.

Marjetka Uršič Vrščaj, glavna urednica

